

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจภาคการส่งออกของไทยถือเป็นกลไกสำคัญหนึ่งที่ผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศ มีอัตรา การขยายตัว มีอัตราการขยายตัวที่สูงและรวดเร็วมาก นับว่าเป็นธุรกิจอีกแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้ประกอบการเองและประเทศชาติ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่สามารถนำ เงินตรา ต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยเราเป็นจำนวนมากในปีหนึ่ง ๆ และรายได้เหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ ถูกนำ มาใช้พัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ในแง่ของการค้ากับต่างประเทศความ เชื่อมโยงระหว่าง GDP ไทยกับการส่งออก ช่วงไหนที่การส่งออกขยายตัว จะสามารถพา GDP ขึ้น ทันที ในปี 2000 GDP โตได้ถึง 4.6% และเป็น GDP ที่โตที่สุด การส่งออกสินค้าและบริการนั้น เป็น ที่เข้าใจกันทั่วไปว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งกับเศรษฐกิจไทย เพราะปัจจุบันมีมูลค่าสูงถึง 5.8 ล้านล้าน บาท คิดเป็นประมาณ 2/3 ของจีดีพีไทย ดังนั้นอุตสาหกรรมส่งออกจึงเป็นเสาหลัก คอยค้ำยัน เศรษฐกิจประเทศ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีโครงสร้างการพึ่งพาภาคการส่งออกเป็นส่วนใหญ่มื่อพิจารณา จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) พบว่าภาค การส่งออกคิด เป็นร้อยละ 56.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หาก พิจารณารวมการส่งออกสินค้าและ บริการพบว่ามีมูลค่ารวมสูงถึงร้อยละ 69.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดังนั้นภาคการ ส่งออกจึงเป็นภาคส่วนที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการขยายตัวทาง เศรษฐกิจ โดยภาคการ ส่งออกมีความสำคัญในเรื่องช่วย ผลักดันในด้านการขยายการลงทุนและสร้างความต้องการแรงงาน ช่วยในการนำเข้าเงินตราต่างประเทศก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิด มูลค่าเพิ่ม(Value Added)ให้แก่ทรัพยากรเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตลง(Economy of Scale)ช่วย สร้างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีช่วยลดการพึ่งพิงสินค้าจากต่างประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยเปิดกว้างมากมีผลทำให้เศรษฐกิจของไทยต้องขึ้นกับเศรษฐกิจโลก หรือเศรษฐกิจประเทศ อุตสาหกรรมใหญ่ ๆ และยังคงผันผวนไปตามความไม่แน่นอนของ ตลาดโลกอีกด้วย ถ้าเศรษฐกิจโลกฟื้นตัว หรือมีสถานการณ์ดีก็ส่งผลให้ประเทศไทยพลอยได้รับ ประโยชน์ไปด้วย แต่ถ้าเศรษฐกิจโลกผันผวน หรือเกิดปัญหาขึ้นย่อมทำให้เศรษฐกิจไทยประสบ อุปสรรคหรือมีปัญหา อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนี้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจระยะ

ยาวจะมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจไทย ซึ่งรวมถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อโครงสร้างของสินค้า เข้าและสินค้าออกของไทยถ้าการส่งออกลดลง จะเป็นเพราะปริมาณลดลง หรือราคาสินค้าส่งออกลดลง รายได้ของประเทศก็จะลดลงรายได้ลดลง การทำงานก็จะลดลง การว่างงานก็จะเพิ่มขึ้น รายได้ของคนทั่วไปก็จะลดลง ระดับการขยายตัวของเศรษฐกิจลดลง ความเดือดร้อนก็จะเกิดขึ้นทั่วไป รายได้จากการส่งออกสินค้าและบริการจึง เป็นตัวที่จะสร้างความมั่นคงทางการเงินกล่าวคือทำให้เรามีความมั่นใจว่าจะมีเงินตราต่างประเทศเพียงพอที่จะรองรับการนำเข้าสินค้าและบริการ ที่เราจะต้องนำเข้ามาลงทุนเพื่อการผลิต หรือนำมาเป็นวัตถุดิบ เช่น พลังงาน ชิ้นส่วนทางอุตสาหกรรม และอื่นๆ ซึ่งตัววัดก็คือรายได้จากการส่งออกในรูปของเงินตราต่างประเทศ ว่าได้มากขึ้นหรือน้อยลงเท่าใด เมื่อเทียบกับการนำเข้าที่อยู่ในรูปของเงินตราต่างประเทศเช่นเดียวกัน ถ้ารายได้จากการส่งออกในรูปของเงินตราต่างประเทศสูงกว่ารายจ่าย เพื่อการนำเข้าในรูปของเงินตราต่างประเทศ ก็เท่ากับการเกินดุลบัญชีเดินสะพัด ถ้าน้อยกว่าก็เท่ากับเราขาดดุลบัญชีเดินสะพัดขณะเดียวกันรายได้จากการส่งออกสินค้า และบริการก็จะเป็นตัวกระตุ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจภายในประเทศด้วย เพราะเมื่อส่งออก ได้มากก็เท่ากับผู้ผลิต เช่น โรงงาน ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน เช่น ชาวสวนยางมีรายได้จากการส่งออกได้มากขึ้น รายได้ที่มากขึ้นคือรายได้จากการส่งออกที่แตกออกมาเป็นเงินบาทแล้ว ดังนั้นถ้าจะวัดว่าผู้ส่งออกรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกจะมีรายได้เท่าใดต้องวัดออกมาเมื่อเอารายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศแลกออกเป็นเงินบาทแล้ว

ราคา เข้ามามีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจ อาทิเช่น การผลิต การบริโภค และการจัดจำหน่าย ซึ่งราคาของสินค้าเกิดจากอุปสงค์ และอุปทานในตลาด ซึ่งปัจจัยในการกำหนดราคาดังกล่าวสามารถทำได้ โดยการตกลงกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายหรือเกิดจากกระบวนการของการประมูลราคาและเป็นราคาที่เป็นยอมรับของทั้งสองฝ่าย (คธาฤทธิ์ สิทธิกุล, 2540) ซึ่งราคาดังกล่าวเป็นราคาดุลยภาพในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ โดยปกติราคาดุลยภาพเป็นราคาที่ไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ อีกทั้งยังไม่สามารถอยู่คงที่ได้นานแต่จะมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา ตามอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานในตลาดเพื่อเข้าไปสู่จุดที่เป็นราคาดุลยภาพใหม่ โดยราคาที่มีเสถียรภาพทำให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพและผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจสูงสุด (ทองโรจน์ อ่อนจันทร์, 2521)

การส่งออกราคาจึงเข้ามามีบทบาททั้งด้านปริมาณการสั่งซื้อและความพอใจในการค้าร่วมกันดังนั้นจึงต้องพยายามควบคุมและใช้ประโยชน์จากราคาที่เกิดขึ้นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด จึงมีจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาพฤติกรรมเคลื่อนไหวของราคาสินค้าที่เราจะส่งออกในตลาดโลก เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการวางแผนการผลิตทั้งระยะสั้นและระยะยาวในอัน

ที่จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดให้ได้กำไรสูงสุด และความได้เปรียบในการส่งออก

ตารางที่ 1 โครงสร้างสินค้าออกของไทย (มูลค่า : ล้านบาท)

ปี	สินค้าเกษตรกรรม	สินค้าอุตสาหกรรม การเกษตร	สินค้าอุตสาหกรรม	สินค้าแร่ และเชื้อเพลิง	สินค้าอื่นๆ
2546	365,038	247,582	2,542,798	95,640	74,573
2547	414,524	255,650	2,994,111	148,087	61,318
2548	418,070	280,161	3,470,161	206,894	63,406
2549	499,675	303,070	3,808,883	262,554	63,190
2550	522,532	327,300	4,154,483	258,268	39,536
2551	662,229	385,771	4,405,984	397,376	11

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 1.1 สัดส่วน โครงสร้างสินค้าออกของไทย

ปี	สัดส่วน : ร้อยละ				
	สินค้าเกษตรกรรม	สินค้าอุตสาหกรรม การเกษตร	สินค้าอุตสาหกรรม	สินค้าแร่และ เชื้อเพลิง	สินค้าอื่นๆ
2546	10.98	7.44	76.46	2.88	2.24
2547	10.70	6.60	77.29	3.82	1.58
2548	9.42	6.31	78.18	4.66	1.43
2549	10.12	6.14	77.14	5.32	1.28
2550	9.86	6.17	78.36	4.87	0.75
2551	11.32	6.59	75.30	6.79	0.00

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 2 สินค้าที่ส่งออกสำคัญ 20 รายการแรกของไทย

ลำดับ ที่	รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)		% การ เปลี่ยนแปลง	
		2550	2551	2550	2551
1	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	597,060	605,314	5.52	1.38
2	อัญมณีและเครื่องประดับ	185,150	274,093	32.38	48.04
3	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	447,109	513,154	23.38	14.77
4	แผงวงจรไฟฟ้า	290,350	237,973	8.50	-18.04
5	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	157,686	176,877	17.65	12.17
6	ข้าว	119,215	203,219	21.43	70.46
7	น้ำมันสำเร็จรูป	140,716	259,739	1.39	84.58
8	เม็ดพลาสติก	179,512	181,159	4.74	0.92
9	เคมีภัณฑ์	135,073	141,694	3.52	4.90
10	ผลิตภัณฑ์ยาง	125,961	149,895	7.41	19.00
11	ยางพารา	194,339	223,628	-5.42	15.07
12	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	109,024	128,924	-3.56	18.25
13	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของ เครื่องจักรกล	149,901	139,367	48.61	-7.03
14	เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบอื่น ๆ	128,989	123,852	35.04	-3.98
15	เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	110,262	107,113	26.07	-2.86
16	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	105,227	101,843	-13.67	-3.22
17	เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ	105,908	103,665	-19.49	-2.12
18	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	79,292	88,587	10.54	11.72
19	น้ำตาลทราย	43,807	47,638	55.84	8.74
20	หนังสือและสิ่งพิมพ์	25,352	47,809	546.36	88.58

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

จากสถิติจะเห็นว่า การส่งออกมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย เนื่องจากเป็นตัวจักรสำคัญในการช่วยเพิ่มรายได้ให้ประเทศ และส่งผลให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว แม้แต่ในยามที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจการส่งออกนับเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้เศรษฐกิจไทยพ้นจากภาวะตกต่ำได้ ในระยะเวลาที่ผ่านมา ไทยอาศัยความได้เปรียบเทียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จำนวนมาก

มากและค่าจ้างแรงงานต่ำ ช่วยควบคุมต้นทุนการผลิตสินค้าให้อยู่ในระดับไม่สูงนัก จึงสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก สินค้าส่งออกของประเทศไทยส่วนใหญ่ เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าส่งออกจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยอย่างมาก

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเป็นราคาที่สำคัญเมื่อเทียบกับราคาสินค้าโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะอัตราแลกเปลี่ยนจะเป็นตัวเชื่อมโยงของราคาสินค้าของประเทศต่างๆ หากเราไม่ทราบอัตราแลกเปลี่ยนจะทำให้เราไม่สามารถเปรียบเทียบราคาสินค้า ระหว่างประเทศได้ และเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยน ราคาสินค้าทุกชนิดในต่างประเทศ ซึ่งคิดเป็นเงินตราของประเทศใดประเทศหนึ่งจะเปลี่ยนไปด้วย อัตราแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสินค้า เข้าและสินค้าออกของประเทศ ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย ฉะนั้น ประเทศต่างๆ จึงพยายามหาวิธีร่วมกันในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสม

ด้วยเหตุอย่างนี้ อัตราแลกเปลี่ยนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน และขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะกระทบต่อรายได้ของผู้ส่งออกและผู้ผลิตวัตถุดิบ ขึ้นส่วนเพื่อส่งให้กับผู้ส่งออก และในที่สุดก็จะกระทบต่อการจ้างงาน รายได้ของประชากร รวมไปถึงกำลังซื้อของตลาดภายในประเทศโดยส่วนรวมด้วย ด้วยเหตุนี้แล้วจะว่าไม่กระทบเห็นจะไม่ได้ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจึงเป็นต้นทุนที่สำคัญที่สุดสำหรับการส่งออกและการนำเข้า ความผันผวนดังกล่าวเมื่อแปลงเป็นต้นทุนของความเสียหายจึงเป็นต้นทุนที่สูง แม้จะมีเครื่องมือในการประกันความเสี่ยง ค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายก็จะมีราคาสูง และในระยะยาวก็ไม่อาจจะปกป้องความสามารถในการแข่งขันได้อยู่ดี ทั้งผู้ส่งออกและผู้นำเข้า

BRIC : กลุ่มมหาอำนาจใหม่ในอนาคต หมายถึง 4 ประเทศชั้นนำในตลาดเกิดใหม่ ซึ่งประกอบด้วยบราซิล (Brazil) รัสเซีย (Russia) อินเดีย (India) และจีน (China) ที่นี้เราลองมาดูกันว่า 4 ประเทศนี้มีลักษณะพิเศษอย่างไรจึงถูกนำมารวมกลุ่มกัน

Brazil GDP สูงที่สุดในทวีปอเมริกาใต้มีทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานเป็นจำนวนมากผู้ส่งออกหลักในด้านวัตถุดิบเพื่อการผลิต เช่น เหล็ก อะลูมิเนียมแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่ใหญ่ที่สุดของโลกเช่นกาแฟข้าวโพดถั่วเหลือง

Russia GDP สูงเป็นอันดับ 9 ของโลกมีทรัพยากรธรรมชาติทางด้านพลังงานมหาศาลมีแหล่งถ่านหินอันดับ 2 ของโลก ก๊าซธรรมชาติ 35% ของโลก น้ำมัน 20% ของโลกเป็นแหล่งผลิตถ่านหินอันดับ 2 ของโลก

India ประชากรมากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของโลก และคาดว่าในปี 2040 จะมีประชากรมากที่สุดในโลก-ประชากรมีคุณภาพ มีการศึกษาดี มีความพร้อมทางภาษาอังกฤษในขณะที่อัตราค่าแรง

ไม่สูงนัก จึงเป็นแหล่งการให้บริการในลักษณะ Outsource ให้กับบริษัทในสหรัฐและยุโรป ผู้ส่งออกหลักในส่วนของสินค้าซอฟต์แวร์ไอที

China ประชากรมากที่สุดในโลก ทำให้เป็นผู้บริโภคสินค้าและทรัพยากรธรรมชาติ รายใหญ่ของโลก แหล่งผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภครวมทั้งสินค้าอุตสาหกรรมรายใหญ่ของโลก มีขนาดเศรษฐกิจอันดับ 4 ของโลกรองจากอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมนี จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศจะมี คุณลักษณะพิเศษจุดเด่นที่แตกต่างกันซึ่งช่วยเอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในลักษณะที่ส่งเสริม กันและกันเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีแรงผลักดันทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน จึงเหมือน 2 พลังขับเคลื่อนที่จะก่อเกิดการขยายตัวอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจโลก (กลุ่มงานบริการวิชาการ, 2553; ออนไลน์)

BRIC ถือเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงก่อน เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลกครั้งนี้ ในปี 2551 ที่ผ่านมามีส่วนในการขยายตัวทางเศรษฐกิจโลกสูง ถึง 59% และจากการคำนวณโดยอาศัยข้อมูลจาก IMF พบว่า ในปี 2552 BRIC จะมีสัดส่วนใน GDP โลกประมาณ 15.4% ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าบทบาทของ BRIC จะมีความสำคัญมากขึ้นต่อ เศรษฐกิจโลกจากเดิม BRIC เป็นเพียงคำเรียก 4 ประเทศในตลาดเกิดใหม่ที่มีแนวโน้มการขยายตัว ทางเศรษฐกิจที่สดใส เชื่อได้ว่าในอนาคต BRIC จะก้าวขึ้นมาเป็นกลุ่มมหาอำนาจใหม่และมี บทบาทสำคัญต่อโลกใบนี้แน่นอน

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) สำหรับความสัมพันธ์มูลค่าการส่งออกโดยตัวแปรที่ใช้ได้แก่ มูลค่าการส่งออกอัตราแลกเปลี่ยน ดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อมูลค่าการ ส่งออกของประเทศไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศบรีค

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อการส่งออกทิศทาง และแนวโน้มการส่งออกสินค้าจากประเทศไทยไปยังต่างประเทศในกลุ่มประเทศบรีค สามารถ นำผลวิจัยไปสู่การวิเคราะห์และเป็นแนวทางไปสู่การวางแผนและส่งเสริมในเชิงนโยบายต่างๆ ของ ภาครัฐในการสนับสนุนหรือวางแผนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและนโยบายการค้ารวมถึงการส่งเสริม การส่งออกระหว่างประเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสมอย่างเต็มศักยภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าของ ประเทศไทยดีขึ้น